HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]לכל מגלגלין [ב]חוץ משכיר שאין מגלגלין רב חסדא אמר [ג]לכל אין מקילין חוץ משכיר דמקילין מאי בינייהו איכא בינייהו לפתוח לו: והשביעית משמטת כו': מנה"מ אמר רב גידל אמר רב דאמר קרא [1]וזה דבר השמטה ואפילו דיבור משמטת:

הדרן עלך כל הנשבעין

ארבעה (א)שומרין הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר [ד]שומר חנם נשבע על הכל [ה]והשואל משלם את הכל [ו]נושא שכר [ז]והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבדה ואת הגניבה [ח]אמר לשומר חנם היכן שורי אמר לו מת והוא שנשבר או נשבה או נגנב או אבד נשבר והוא שמת או נשבה או נגנב או אבד נשבה והוא שמת או נשבר או נגנב או אבד נגנב והוא שמת או נשבר או נשבה או אבד אבד והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב משביעך אני ואמר אמן פטור היכן שורי אמר לו איני יודע מה אתה סח והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב או אבד משביעך אני ואמר אמן פטור (ב)היכן שורי אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן [ט]הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם (ג)היכן שורי ואמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו [י]משלם תשלומי כפל [כ]הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם (ד)אמר לאחד בשוק היכן שורי שגנבת הוא אומר לא גנבתי והעדים מעידים אותו שגנבו [ל]משלם תשלומי כפל [מ]טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה (ה)ראה עדים שממשמשין ובאין אמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי [נ]אינו משלם אלא קרן אמר לשואל היכן שורי אמר לו

מת

לכל מגלגלין. על ידי כל שבועה דרבנן מגלגלין חוץ מעל יד שבועת שכיר שאין מגלגלין עליו ע"י שבועה אחרת לפי שהיא עצמה אינה מן הדין אלא להפיס דעתו של בעל הבית כדאמר בכל הנשבעין (לעיל דף מה.): **לכל אין מקילין.** אלא מגלגלין והיא היא: **לפתוח לו.** אם לא טען התובע שיגלגלו עליו יפתחו לו בית דין גלגול למאן דאמר מגלגלין ולמ"ד אין מקילין אם טען גלגול אין מקילין עליו אלא מגלגלין ואם לא טענו אין לנו לפתוח לו:

הדרן עלך כל הנשבעין

ארבעה שומרין. נושא שכר. שומר בשכר: **נשבע על הכל.** שלא פשע: **משלם את הכל.** כל הנך דמיתנו במתני' שבר שבויה ומתה וגניבה ואבידה אבל מתה מחמת מלאכה פטור דלאו לאוקמה בכילתא שיילה: **נושא שכר והשוכר כו'.** וכולהו מקראי ילפי' בהשואל בבבא מציעא [צד:]. והמשנה הזאת כבר שנוייה בהשוכר את הפועלים [שם צג.] כל כי האי גוונא והאי דהדר רבי ותנייה הכא משום דבעי למיתני חיובי ופטורי דקרבן שבועה דידהו תנא ברישא חיובי ופטורי דממון דידהו לפי שקרבן השבועה דחיובי ופטורי תלוי בכך שאם נשבע על דבר שהוא מחוייב עליו אם הודה ובשבועתו פטר עצמו מלשלם נמצא שכופרו ממון וחייב קרבן שבועת הפקדון וחומש ואשם ואם נשבע שקר על חנם כגון שאם הודה לא היה משלם אינו חייב קרבן שבועה שלא כפרו ממון כדמפרש ואזיל אמר לשומר חנם כו' עד פטור שאילו הודה לא היה משלם נמצא שאין כאן כפירת ממון ופטור מקרבן שבועה: ה"ג **היכן שורי אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם היכן שורי ואמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו שגננבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם אמר** (ו) **לו אחד מן השוק היכן שורי שגנבת והוא אומר לא גנבתי והעדים מעידין אותו שגנבו משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ראה עדים שממשמשין ובאין ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן אמר לשואל כו'.** והכי פי' אמר לשומר חנם היכן שורי אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן ולא כפל ואם הודה מעצמו שלא באו עדים משלם קרן וחומש ואשם כדין שבועת הפקדון דאינה באה עד שמודה ושב מרשעו ובא להתכפר דכתיב בשבועת גזל הגר בפרשת נשא [במדבר ה] והתודו את חטאתם אשר עשו וגו'. אמר לו נגנב משביעך כו' בהדיא ילפינן לה בפרק מרובה [ב"ק עה.] בשומר חנם הפוטר עצמו בטענת אבידה אינו משלם כפל אף בשבועה אבל הפוטר עצמו בטענת גנב ובשבועה ובאו עדים משלם כפל דכתיב [שמות כב] אם לא ימצא הגנב אם לא ימצא כמו שהוא אומר אלא הוא עצמו גנבו וכו' כדאיתא התם: **הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם.** אבל כפל לא דמודה בקנס הוא: **אמר לאחד מן השוק.** הכא לא גרסי' משביעך אני דהא בלא שבועה נמי מיחייב כפל שזה גנב ממש הוא ובגנב כתיב (שם) ישלם שנים בלא שבועה: **ראה עדים שממשמשין ובאין.** רבותא אשמועינן דאע"ג דמחמת ביעתותא דעדים אודי וחייב עצמו בקרן כשאמר גנבתי אפי' הכי הויא הודאה ונפטר מן הכפל וכיון דאין כאן כפל פטור אף מן הטביחה שכפר בה ובאו עדים שגנבו וטבח ומכר דלכל היכא דליכא כפל ליכא חיוב טביחה כדאמרינן התם (ב"ק דף עה:) תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה וכיון דכפל ליכא בצר ליה חד: **אמר לשואל כו'.** פטור מקרבן שבועה שהרי אף כשנשבע לשקר חייב עצמו בתשלומין ואין בשבועה זו כפירת ממון: (ז) **חייב.** שהרי כפרו ממון שאילו הודה מתחייב:

מת

לכל מגלגלין חוץ משכיר. פרי"ב"א דקמא נקט וה"ה כל הנהו דתני בהדיה כיון שהשבועה לטובתם אין לגלגל עליהם ואין נראה דשבועת שכיר אינה לטובתו דמן הדין היה נוטל בלא שבועה ואין נשבע אלא להפיס דעתו של בעל הבית אלא אמר ר"י דדוקא נקט שכיר משום דשבועתו אינה אלא להפיס לא חייבוהו כל כך שיכול לגלגל עליו ואע"ג דעד אחד מעידה שהיא פרועה אמר בהכותב (כתובות דף פז:) דאינה אלא להפיס דעתו של בעל (הבית) מ"מ שייך גלגול שבועה דאינה פטורה אלא מגזירת הכתוב דאין נשבעין על הקרקעות וגם שכל הנשבעין נשבעין ולא משלמין:

הדרן עלך כל הנשבעין

ארבעה שומרין הן שומר חנם והשואל. אע"ג דשומר שכר כתיב בתר שומר חנם הכא חשיב החמור יותר אחר הקל יותר: **והעדים** מעידים שאכלו. ל"ג שגנבו ול"ג נמי טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' דבהגוזל קמא (ב"ק דף קו:) פריך מינה (ח) לרב דאמר הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם ד' וה' והכא קתני שאכלו משלם תשלומי כפל אבל תשלומי ד' וה' לא אע"ג דא"א לכזית בשר בלא שחיטה משמע שאכלו גרסי' וליכא למימר דהתם ברייתא הוא דפריך מינה מדדחיק התם לאוקומיה כר' מאיר והיינו (ט) משום דסתם מתני' ר' מאיר היא ואר"י הא דלא תנא טבח ומכר משלם ד' וה' אף על גב דאמת הוא משום דבקרא לא כתיב ד' וה' אלא בגנב עצמו: **אמר** לאחד שבשוק כו'. בקונטרס ל"ג הכא משביעך אני ואמר אמן דבלא שבועה נמי איכא כפל בגנב עצמו ולפ"ז ל"ג הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם דחומש ואשם ליכא אלא בשבועה ובהגוזל קמא (ב"ק דף קו.) משמע בהדיא דגר' ליה דדייק הודה מפי עצמו אין אחר עדים לא ומוכח מינה דממון המחייבו כפל פוטרו מן החומש ונקט משביעך משום סיפא: **ראה** עדים שממשמשין ובאין כו'. לשמואל דאמר במרובה (שם דף עה. ושם) מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב צריך לאוקומי מתני' כגון שחזרו לאחוריהם וכה"ג משני התם:

מאן

מסורת הש"ס

א) ב"מ לג. לד:, ב) ב"ק סג: קו. [קח:], ג) שם קח: [קו.], ד) [שם קח.], ה) שם עה., ו) [ל"ל לאחד], ז) [שייך לע"ב אחר ד"ה מת], ח) [לפנינו בב"ק קו: איתא אמר ר"ח בר אבא אמר ר' יוחנן כו' איתיביה ר"ח ב"א לר' יוחנן], ט) [ע' תו' ב"מ ג: ד"ה אשם כו'],

◆

תורה אור השלם

1. וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא יִגֹּשׂ אֶת רֵעֵהוּ וְאֶת אָחִיו כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לַייָ: דברים טו ב

◆

מוסף רש"י

שומר חנם נשבע על הכל. על כל המאורעות הכתובות בשאר שומרים לחיוב, הוא נשבע שכך עלתה לו ופטור (ב"מ צג.). משלם את הכל. גניבה ואבידה ואונסין (שם). נשבעין על השבורה כו'. שכן הוא שלא פשעו בה ושלא שלחו בה יד (שם צד:). משלם את הקרן. וכפל לא, דאין כפל אלא בטוען נגנב, וחומש ואשם נמי לא שייכי אלא כשהודה, דכתיב בגזל הגר והתודו (ב"ק קו. ובעי"ז שם קח:). הודה מעצמו. לאחר שבועה (שם קו.). משלם קרן וחומש ואשם. דכתיב (ויקרא ה) או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' וזהו אשם גזילות, ואינו בא אלא על הודאת פיו, דאע"פ דלא כתב בהאי פרשה הודאה, כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם וגו', וחומש נמי אינו בא בלא אשם (ב"ק סג:). אמר לאחד בשוק. שאין שומר על שורו (ב"ק קח.). אמר גנבתי. וחייב עצמו בקרן, אבל לא טבחתי ולא מכרתי. רבותא אשמעינן כדאמרינן לקמן דאע"ג דאטביחה לא הודה ונמצא שטבח או מכר דבאו עדים פטור, דכיון דמכפל איפטר ליה בהודאה דגנבתי, תו לא מחייב ארבעה וחמשה, דכיון דמדלית כפל מנייהו הוי ליה תשלומי שלשה וארבעה, והני לא כתיבי (ב"ק עה.).

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"א מהל' טוען הל' יב סמג עשין לח טוש"ע ח"מ סי' לד סעיף א:

נז ב מיי' שם ופי"א מהל' שכירות הלכה ט סמג עשין שם טוש"ע ח"מ שם וסי' פט ס"ו:

נח ג מיי' פי"א מהל' שכירות שם סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' פט סעיף ו:

א ד מיי' שם פ"א הל' ב סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רלא סעיף א:

ב ה מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף א:

ג ו מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שג סעיף ב:

ד ז מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שז סעיף א:

ה ח מיי' פ"ח מהל' שבועות הל' ה:

ו ט מיי' פ"ז מהל' גזילה הל' ג ופ"א מהל' שבועות הל' ח ט:

ז י מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה א:

ח כ מיי' פ"ז מהל' גזילה הלכה ג ופ"א מהל' שבועות הל' ח ט:

ט ל מיי' פ"א מהל' גניבה הלכה ד:

י מ מיי' שם הלכה ו:

יא נ מיי' פ"ג מהל' גניבה הלכה ט:

◆

רבינו חננאל

שותף או אריס ערב שביעית ולמוצאי שביעית לוה הימנו מגלגלין אלא לעולם כדאוקימנא מעיקרא וש"מ מגלגלין בדרבנן ש"מ: עד כמה מגלגלין א"ר יוחנן א) עד עבדי אתה שנמכרת לי בעבד עברי: אמר רב הונא לכל מגלגלין חוץ משכיר שאין מגלגלין. רב חסדא אמר לכל אין מקילין חוץ משכיר דמקילין. איכא בינייהו לפתוח לו. כלומר שאע"פ שלא טען טענינן ליה. והללו החמשה כולן אם חלקו בטלה שבועה זו מעליהן שהיא שבועת שמא: והשביעית משמטת את השבועה שנאמר וזה דבר השמטה אפי' דבור משמטת:

הדרן עלך כל הנשבעין

ארבעה שומרין הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר. שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל. נושא שכר והשוכר נשבע על השבר ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את הגנבה ואת האבדה.

א) כ"ה בירושלמי כאן ובגמ' דידן קדושין כח. איתא אמר רב יהודה אמר רב:

SHAS MOZNAIM